

advies 2601

Advies Wijzigingsdecreet uittreksel strafregister

7 januari 2026

Voorzitter: Stef Vanderspikken

**Aanwezigen: Lore Beke, Virginie
Bauveroy, Adelina Garcia,
Leonore Lauwers, Robbe Van
Hool, Stef Vanderspikken, Marnik
De Bont, Lies Vancayzeele, Jan-
Aleksander Roggen, Ivo Shimwa,
Ernestina Addai**

De Vlaamse Jeugdraad, in vergadering op 7 januari 2026, onder voorzitterschap van Stef Vanderspikken en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert unaniem het volgende advies.

Situering 3

Advies 5

1. Effecten op jonge vrijwilligers 5

Informeer en zorg voor voldoende ondersteuningsmogelijkheden voor organisaties richting jonge vrijwilligers. Focus hierbij op de noden van jongeren in maatschappelijk kwetsbare posities. 5

Maak ruimte voor tweede kansen en dialoog en vermijd onnodige zelfcensuur. 6

Garandeer de privacy van jongeren maximaal 6

Verlaag maximaal de administratieve drempels die jongeren ervaren bij het opvragen van het uittreksel. 7

2. Effecten op organisaties 8

Schuif opdrachten die de verantwoordelijkheid van Justitie zouden moeten zijn niet door naar het jeugdwerk 8

Belast het jeugdwerk niet met een bijkomende golf van administratie die tijd wegneemt van het (veel meer effectieve) preventieve werk rond integriteit. 8

Zorg ervoor dat de beoordelaars van de attesten geen risico lopen om aansprakelijk gesteld te worden. 9

Vrijwillig engagement is niet altijd formeel vastgelegd, voorzie duidelijke richtlijnen voor alle types jeugdwerk. 10

Zorg voor een helder afwegingskader voor organisaties om te oordelen of iemand wel of niet een engagement kan opnemen, met telkens de nodige ondersteuning waar dit moeilijker is. 11

3. Onze voorstellen 12

Investeer in wat bewezen werkt: het kwalitatieve integriteitsbeleid van organisaties in het jeugdwerk. 12

Zorg voor een uittreksel waar enkel relevante misdrijven op verzameld worden. 12

Het uittreksel uit het strafregister moet binnen de 24 uur afgeleverd kunnen worden en steeds op een laagdrempelige manier digitaal opgevraagd kunnen worden. 13

Ontlast vrijwilligers en organisaties door de volledige flow van aanvraag tot controle digitaal te laten verlopen, bijvoorbeeld via het verenigingsloket. 13

Een minister kan voor diens sector een uitzondering aanvragen voor de startleeftijd waarop het uittreksel strafregister wordt opgevraagd, tot maximum 20 jaar. We erkennen dat dit een belangrijk compromis is, zorg ervoor dat dit in de toekomst bewaard blijft. 14

Monitor en evalueer het decreet na 1 jaar grondig en voorzie nadien om de drie jaar een evaluatie. 14

Sinds 1 februari 2023 verplicht de Vlaamse overheid aan organisaties en verenigingen uit verschillende sectoren om voor nieuwe medewerkers die met minderjarigen werken een uittreksel uit het strafregister, model artikel 596.2 (ook wel het ‘minderjarigenmodel’ genoemd), op te vragen en te controleren. Onder medewerkers worden zowel beroepskrachten als vrijwilligers begrepen. De verantwoordelijkheid voor de controle ligt bij de organisaties, inclusief verenigingen die grotendeels of volledig afhankelijk zijn van vrijwilligers, zoals vastgelegd in het decreet van 3 juni 2022 (verder: het decreet).

Deze controle is enkel vereist als de activiteit van de medewerker voor de organisatie valt onder opvoeding, psychomedisch-sociale begeleiding, hulpverlening aan de jeugd, kindbescherming, animatie of begeleiding van minderjarigen, wat neerkomt op het toepassingsgebied van artikel 596, tweede lid van het Wetboek van Strafvordering. De controle gebeurt aan de hand van het hierboven genoemde uittreksel uit het strafregister.

Het decreet van 1 februari 2023 voorzag ook in de mogelijkheid om de controle van het uittreksel uit het strafregister niet van toepassing te maken voor vrijwilligers van bepaalde organisaties of sectoren. Op basis hiervan keurde de Vlaamse Regering in 2022 een afwijking op de controleverplichting van het minderjarigenmodel van vrijwilligers goed voor organisaties binnen het jeugdwerk en armoedeorganisaties. Die uitzondering werd ook expliciet gevraagd en nagestreefd door het jeugdwerk, en bepleit door de Vlaamse Jeugdraad in vorige adviezen.¹

In het huidige regeerakkoord (2024-2029) sneuvelde die uitzondering voor vrijwilligers in het jeugdwerk: ¹

“De Vlaamse regering wil het uittreksel van het strafregister voor medewerkers die een engagement opnemen bij het jeugdwerk verplichten, naar analogie van de regelgeving voor alle andere sectoren. Er wordt verder gesteld dat, in samenwerking met de jeugdsector, de modaliteiten rond de implementatie van de controleverplichting, de aansprakelijkheid en de leeftijd worden uitgewerkt, waarbij ervoor wordt gezorgd dat de verantwoordelijkheid niet bij jongvolwassenen terechtkomt.” ²

Daarop diende Vlaams minister van Justitie en Handhaving Zuhal Demir eind november 2025 een wijzigingsdecreet in waarbij de uitzondering voor vrijwilligers in het jeugdwerk wegvalt. Voortaan moet iedereen die een begeleidende rol opneemt voor minderjarigen een uittreksel strafregister voorleggen. Het wijzigingsdecreet voert naast het schrappen van de uitzondering ook een aantal nieuwe regels in; zo moet het uittreksel in elke sector periodiek opgevraagd en ingeschat worden, elke drie jaar. Per sector kan een uitzonderingsmogelijkheid voorzien worden voor de ondergrens qua leeftijd waarop het uittreksel moet worden opgevraagd (tot maximum 20 jaar). Dit wijzigingsdecreet gaat in voege vanaf 1 januari 2027.

¹ Vlaamse Jeugdraad, 2021, [Advies 2106 – Uittreksel strafregister](#) en 2022, [Advies 2205 – Uitzondering uittreksel strafregister](#).
² [Vlaams regeerakkoord 2024-2029](#), p. 190

De Vlaamse Jeugdraad is bijzonder bezorgd om dit decreet en de wijzigingen die het doorvoert, net omwille van de impact die het decreet kan hebben op jongeren en organisaties in het jeugdwerk.

Net als de Vlaamse regering streven wij ernaar dat kinderen en jongeren in een veilige omgeving kunnen genieten van vrije tijd. Over de manier waarop we dit moeten en kunnen realiseren, verschillen we van mening. We zijn dan ook bijzonder bezorgd over de invoering van de maatregel waarbij jonge vrijwilligers hun uittreksel strafregister nu ook zullen moeten opvragen en voorleggen en waarbij een grote taak zal komen te liggen op (koepel)organisaties in het controleren en inschatten van deze uittreksels.

We herhalen graag nog eens onze fundamentele bezwaren. Het jeugdwerk werkt nu al zeer preventief. Wij blijven dan ook van mening – zoals al eerder beargumenteerd in vorige adviezen - dat deze maatregel vooral een vals gevoel van veiligheid zal opleveren: preventief werken blijft en zal altijd de beste remedie tegen grensoverschrijdend gedrag blijven. Daarnaast zou het opvolgen van jongeren die delinquente feiten gepleegd hebben de verantwoordelijkheid moeten zijn van Justitie, waar dit decreet die verantwoordelijkheid nu resoluut legt bij de vele jonge vrijwilligers en jeugdwerkers van onze sector. Nog los van de vele drempels (zowel emotioneel, administratief als op vlak van gegevensbescherming) die dit decreet opwerpt bij jonge vrijwilligers, zorgt deze maatregel ook voor zelfcensuur bij jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie. Het jeugdwerk is bij uitstek een plek waar jongeren (tweede) kansen krijgen, waar ze kunnen leren en zichzelf ontwikkelen, en dus een plek die jongeren integreert en vasthoudt binnen de samenleving. Deze maatregel dreigt van het jeugdwerk een minder welkome plek te maken.

Meer praktische bezwaren op niveau van uitvoering voor jongeren en jeugdwerkorganisaties zitten in de grote administratieve last: in het jeugdwerk stromen continu vrijwilligers in en uit, en die grote hoeveelheden uittreksels opvragen en controleren is niets minder dan een administratieve ramp, die veel tijd en geld kost. Vlaams gesubsidieerde jeugdwerkorganisaties moeten dit bovendien bolwerken met middelen die hierdoor niet naar de echte werking kunnen gaan. Die echte werking focust al lange tijd op kwaliteitsvolle omgang, preventie en een geïntegreerde aanpak rond integriteit en in tijden van besparingen is het minder kunnen inzetten op onze kinderen en jongeren zelf een ongeoorloofde uitgave.

Tegelijk zien we een aantal kleine lichtpuntjes in het decreet, zoals de mogelijkheid om per sector een uitzondering toe te staan waarbij het uittreksel pas op 20 jaar voor het eerst zal moeten worden opgevraagd. Zo ontzien we een nog veel grotere groep jongeren waarvan het strafregister standaard blanco zal zijn.³ We zijn ook opgelucht te lezen dat de mogelijkheid is ingebed om advies te vragen aan en/of beoordeling uit te besteden aan een “betrouwbare derde”. Tot slot zijn we tevreden met de investering van de minister van Jeugd om de sector het komende anderhalf jaar procesmatig te begeleiden richting implementatie.

We lijsten hierboven nog eens onze fundamentele bezwaren tegen het opvragen van een uittreksel uit het strafregister voor vrijwilligers op. We gaan hier in het verdere advies niet verder op in, maar zullen ons focussen op de randvoorwaarden opgenomen in het wijzigingsdecreet om de verschillende drempels voor jongeren en jeugdwerkorganisaties zo goed en zo kwaad mogelijk weg te halen of te verzachten. We kijken hierbij naar de implementatie in Nederland als lichtend voorbeeld. We vragen om zo veel mogelijk rekening te houden met de aandachtspunten die we voorleggen. Om dit advies op te maken, werd verder overlegd met de organisaties van het Vlaams jeugdwerklandschap, de beleidswerkgroep Welzijn & Integriteit en de adviesraad van de Vlaamse Jeugdraad.

3 Zoals de memorie van toelichting bij het wijzigingsdecreet zelf stelt: “Zoals reeds vermeld, is voor deze jonge vrijwilligers de kans immers klein dat zij op het ogenblik van hun aanstelling reeds een veroordeling hebben opgelopen dat zou leiden tot een vermelding op het uittreksel strafregister. Gelet op het feit dat sancties opgelegd aan minderjarigen ingevolge het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht vooralsnog niet op het uittreksel uit het strafregister, vermeld in artikel 596, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, worden opgenomen, zal dit voor personen jonger dan twintig jaar in veel gevallen blanco zijn. Bovendien zijn in sommige sectoren, zoals bijvoorbeeld het jeugdwerk, in verhouding tot andere sectoren veel minderjarige vrijwilligers actief. De mogelijkheid wordt behouden om een uitzondering op de controleverplichting te voorzien voor die organisaties of sectoren.”

Wijzigingsdecreet uittreksel strafregister

1. Effecten op jonge vrijwilligers

Informeer en zorg voor voldoende ondersteuningsmogelijkheden voor organisaties richting jonge vrijwilligers. Focus hierbij op de noden van jongeren in maatschappelijk kwetsbare posities.

Het jeugdwerk heeft in vergelijking met andere sectoren **een heel hoge in- en uitstroom**. Dit maakt het voor het jeugdwerk uitdagend om jonge vrijwilligers correct te informeren en te ondersteunen. Jongeren zullen **emotionele drempels** ervaren, zowel als aanvrager (“ik moet me bewijzen” tot “ze zullen een mening over me vormen”) als in de rol van opvrager (bv. gevoelens van ongemak bij het opvragen, tot: “ik heb deze info nu, hoe moet ik me nu gedragen/verhouden tot die persoon/tot anderen?”). Daarnaast zijn er ook tal van **administratieve drempels** en vragen die hierbij komen kijken, die elk een uitleg en begeleiding vergen (gaande van het uitleggen wat het uittreksel is, over hoe je het opvraagt, aan wie je dat moet geven en wat daar dan mee gebeurt).

Zo’n procedure lijkt misschien – relatief – eenvoudig, maar net bij die groep jongeren die maatschappelijk al kwetsbaarder is (en al dan niet wantrouwiger staat ten aanzien van de overheid of controle), is de kans groot dat hierop wordt afgehaakt, ook al hebben deze jongeren misschien helemaal geen (relevante) feiten op hun naam staan. Jeugdwerk heeft net voor die jongeren een onmisbaar grote preventieve en integrerende kracht.

Om die redenen is het grondig kunnen informeren en ondersteunen van jonge vrijwilligers bijzonder belangrijk. Correct en laagdrempelig informeren over wat het uittreksel is, waar je dit vindt, waarom dit nodig is om te controleren, ... neemt voor een stuk angst en wantrouwen weg. Jonge vrijwilligers en zeker zij in een maatschappelijk kwetsbare positie ondersteunen en helpen bij zowel het opvragen, opsturen, als bij het kaderen van de beoordeling, is van cruciaal belang om hen in het proces om vrijwilliger te worden (of blijven) niet kwijt te raken.

Maak ruimte voor tweede kansen en dialoog en vermijd onnodige zelfcensuur.

Elk zedenfeit dat vermeden wordt, is vanzelfsprekend essentieel. Maar het uittreksel strafregister, model 596.2, omvat meer dan enkel die feiten die relevant zijn voor deze afweging. Dat maakt dat sommige jongeren potentieel onnodig **zelfcensuur** zullen toepassen omdat ze iets ongerelateerd op hun strafblad hebben staan, en daarom bij voorbaat niet zullen starten met een vrijwillig engagement.

Daarnaast geeft onderzoek aan dat mensen die feiten pleegden en daar een straf voor kregen door de samenleving nogmaals gestraft worden omdat er te weinig ruimte is voor tweede kansen. Hierdoor hebben ze het moeilijk opnieuw een plek te vinden in hun gemeenschap. We weten dat net dat **blijvende isoleren en dat gebrek aan kansen leiden tot recidive**. Laat ons hopen dat ook de jongeren die ooit seksueel grensoverschrijdend gedrag naar minderjarigen hebben gesteld, op een adequate manier opgevangen kunnen worden met de juiste zorg en gevolgen, en dat we jongeren die zaken op hun strafblad hebben die niet relevant zijn voor de functie die ze zullen vervullen, **(tweede) kansen** blijven geven in onze samenleving en in het jeugdwerk.

Vermijd dat jongeren aan zelfcensuur doen doordat ze fout geïnformeerd zijn of angst hebben om gestigmatiseerd te worden. We vragen daarom extra in te zetten op informatie en ondersteuning voor die jongeren die geen blanco uittreksel kunnen voorleggen. Voorzie ook de nodige informatie over wat er op dat uittreksel staat én blijf eraan werken om hier alleen de nodige informatie te delen. Zorg er bovendien voor dat organisaties die moeten oordelen of een jongere een engagement kan opnemen de handvaten krijgen om met deze jongeren in dialoog te gaan. Het jeugdwerk wil niet bijdragen aan verdere stigmatisering van mensen met labels, en een voorzichtigheidslogica niet laten overhellen naar een absolute (en schijnbare) veiligheidslogica. Dit zet de emancipatie van kinderen, jongeren en heel het jeugdwerk onder druk en dreigt ook het jeugdwerk, één van de laatste veilige plekken voor jongeren, te doen verschuiven naar controle en wantrouwen in plaats van vertrouwen.

Garandeer de privacy van jongeren maximaal.

Zoals hoger reeds aangehaald bestaat er een reëel risico dat jongeren zichzelf zullen censureren bij het aangaan van een engagement. Een deel van de oorzaak hiervan is dat ze bang zijn om hun privacy te verliezen. Je moet je uittreksel bezorgen aan een organisatie zonder te weten wat er nadien mee zal gebeuren. Wie zal je gegevens te zien krijgen? Zal je uittreksel na controle effectief verwijderd worden? Wat als de beoordelaar niet discreet is en informatie gedeeld wordt met derden?

Jongeren zullen zich terecht vragen stellen over hoe hun gegevens beschermd worden. Zorg er daarom voor dat jonge vrijwilligers nooit andere vrijwilligers moeten controleren. Een digitalisering van de controle kan helpen om de privacy te beschermen en enkel relevante feiten te melden aan de juiste personen. Bovendien zorgt een correcte digitalisering ervoor dat gegevens na controle automatisch gewist kunnen worden en er gelogd kan worden of er effectief een controle plaats vond. Zorg er dan ook voor dat hier een systeem voor voorzien wordt, en niet elke (kleine) organisatie hier zelf een gepast systeem voor moet ontwikkelen.

Verlaag maximaal de administratieve drempels die jongeren ervaren bij het opvragen van het uittreksel.

Voor heel wat jongeren is het opvragen van een uittreksel en dit nadien bezorgen aan een organisatie geen evidentie. Ofwel moet je fysiek naar het gemeentehuis, dat maar zelden open is op de momenten dat jongeren tijd hebben. Ofwel moet je het digitaal aanvragen. We weten dat er ondertussen heel wat veranderd is bij de digitale toegankelijkheid en de aanvraagprocedures van steden en gemeenten, dat juichen we toe. Wel willen we een kanttekening plaatsen bij de vanzelfsprekendheid waarmee veel volwassen beleidsmakers kijken naar de digitale toegankelijkheid van dit soort procedures. Uit ervaring weten we als Vlaamse Jeugdraad bij onze verkiezingen bv. dat heel wat jongeren geen itsme, MyGov of pincode van hun identiteitskaart binnen bereik hebben. Vergeet hierbij niet dat ook heel wat jongeren botsen op de digitale kloof, en voorzie dus naast digitale mogelijkheden ook andere toegankelijkheidsmaatregelen.

Voorzie bv. naast openingsuren binnen de vrije tijdsmomenten van jongeren (met bv. avondopeningsuren) ook snelle procedures (heel wat jeugdorganisaties werken noodgedwongen met snelle instroom voor bv. vakantie of speelpleinbegeleiding). Een uittreksel kunnen afleveren zou bv. binnen de 24 uur moeten kunnen bij elke stad of gemeente. We roepen elke Vlaamse en Brusselse stad en gemeente dus op om zich hierin zo toegankelijk mogelijk op te stellen. Denk hierbij bv. ook aan een moment waarbij iemand van de stad of gemeente aanwezig is bij de start van het jeugdwerkjaar. Zo kunnen vragen gesteld en (administratieve) drempels verlaagd worden.

2. Effecten op organisaties

Schuif opdrachten die de verantwoordelijkheid van Justitie zouden moeten zijn niet door naar het jeugdwerk

Het opvolgen van een persoon die feiten gepleegd heeft, is de verantwoordelijkheid van Justitie. Het opvolgen van mensen die niet geschikt zijn om met kinderen, jongeren of andere mensen in kwetsbare omstandigheden om te gaan, zou bij justitie moeten opgenomen (kunnen) worden en zou niet mogen afhangen van organisatie tot organisatie. We voelen vandaag doorheen heel de samenleving een tekort bij Justitie door lange wachttijden en weinig tijd per casus. In plaats van te investeren in ons justitieel systeem, wordt een deel van hun verantwoordelijkheid doorgeschoven naar organisaties. Hiermee verschuift een deel van hun mandaat, waardoor voor organisaties onduidelijkheid ontstaat over waar hun zorgplicht en aansprakelijkheid ligt. Er ontstaat een groot spanningsveld tussen preventieve screening en het recht op privacy, proportionaliteit en non-discriminatie. Ook wanneer organisaties aan de letter van dit decreet voldoen, zal onzekerheid blijven bestaan over wanneer we de juiste afwegingen gemaakt hebben wanneer er twijfel bestaat en dit stort ons jeugdwerk in grote juridische onzekerheid. We beschikken niet over de nodige wettelijke beoordelingscriteria, mandaten of bevoegdheden om dit soort keuzes te maken, laat staan wanneer dit door jongeren zelf moet gebeuren. Om over de menselijke impact te zwijgen wanneer, alle voorzorgen ten spijt, toch feiten voorvallen.

Het is de taak van Justitie om na een veroordeling een pleger op te volgen, te ondersteunen en te begeleiden. Bovendien zou de nood om periodiek de controle te herhalen volledig vervallen als dit systematisch wordt opgevolgd door Justitie.

Belast het jeugdwerk niet met een bijkomende golf van administratie die tijd wegneemt van het (veel meer effectieve) preventieve werk rond integriteit.

Hierboven gingen we al in op de administratieve rompslomp waar jonge vrijwilligers door zullen moeten. Maar ook voor organisaties, die vaak volledig draaien op jonge vrijwilligers, komt er heel wat administratie bij. Denk aan de uitbouw van, onderhoud van, informeren over en ondersteuning bij deze screeningsprocedures, dossiers en registratiesystemen. Denk aan het documenteren van afwegingen en beslissingen wanneer een uittreksel niet blanco is om achteraf verantwoording af te kunnen leggen. En dat bovenop de vele administratieve overlast die we al beschreven in het advies Regulitis van 2024⁴ en die in de huidige tijden van besparingen bij organisaties met beperkte personeels- én vrijwilligerscapaciteit bijkomend zullen wegen. Jongeren engageren zich omdat ze kinderen en jongeren een leuke vrije tijd willen geven, niet omdat ze willen bezig zijn met administratie! Deze bijkomende verplichting verhoogt nog maar eens de drempel om een vrijwillig engagement op te nemen.

En niet alleen voor de lokale vrijwilligers wordt het een administratieve nachtmerrie. Ook voor de (koepel)organisaties komt er gigantisch veel werkdruk bij. Die impact verschilt bovendien enorm van organisatie tot organisatie. Want niet alleen voor kleine organisaties wordt dit een enorme uitdaging om systemen op te bouwen voor een beperkt aantal inschattingen, ook voor grote organisaties en (koepel)organisaties wordt deze uitdaging op zijn eigen manier gigantisch:

⁴ Vlaamse Jeugdraad, 2024, [Advies 2405 - Regulitis](#).

Als bijvoorbeeld Scouts en Gidsen Vlaanderen de rol van betrouwbare derde wil opnemen voor hun lokale groepen, zouden zij in de eerste drie maanden van 2027 maar liefst 8.600 attesten moeten controleren. En nadien zullen er jaarlijks opnieuw 2.800 attesten moeten gecontroleerd worden. Dat zijn dan nog maar de cijfers van één grote organisatie in het jeugdwerk.

We zijn in Vlaanderen en Brussel gezegend met een gigantisch vrijwilligersaantal, maar in budgettaire enorm krappe tijden waarin organisaties sowieso moeten besparen, kan een maatregel als deze daarom niet ingevoerd worden zonder bijkomende middelen voor de organisaties die deze moeten uitvoeren. Organisaties die de rol van betrouwbare derde willen opnemen om lokale jonge vrijwilligers te ontlasten, zullen zonder bijkomende middelen om deze opdracht kwalitatief uit te voeren dan ook andere, essentiële, delen van hun werking moeten stoppen of verminderen.

Voorzie dus voldoende middelen zodat organisaties die de rol van betrouwbare derde willen opnemen dit kunnen doen, zonder dat ze moeten besparen op de rest van hun werking.

Zorg ervoor dat de beoordelaars van de attesten geen risico lopen om aansprakelijk gesteld te worden.

De Vlaamse Jeugdraad heeft grote bezorgdheden over de aansprakelijkheid van individuen en organisaties die een oordeel zullen moeten vellen of jongeren een bepaald engagement wel of niet mogen opnemen. Het is voor ons onduidelijk of je aansprakelijk gesteld kan worden als je de inschatting maakt dat iemand met iets op het strafblad toch toegang tot het jeugdwerk krijgt. We vragen daarom om expliciet in de wetgeving op te nemen dat beoordelingen steeds ter goeder trouw moeten gebeuren maar dat de beoordelaar nooit aansprakelijk gesteld kan worden moest er toch een strafbaar feit gepleegd worden door iemand die van een beoordelaar een groen licht kreeg. Als er onduidelijkheid blijft over deze aansprakelijkheid zullen beoordelaars logischerwijs zeer voorzichtig zijn en elke persoon waar iets op het uittreksel staat de toegang tot het jeugdwerk ontszeggen. Nochtans zijn niet alle feiten op het uittreksel relevant om een engagement te weigeren in het jeugdwerk, is dat ook niet in geest van dit decreet, én geloven wij sterk in dialoog en tweede kansen.

Schep dan ook duidelijkheid over deze aansprakelijkheid en zorg ervoor dat het voorzichtigheidsprincipe niet overslaat in overdreven veiligheidsdenken. Hiermee vermijden we ook verschillen in aanpak en interpretatie tussen organisaties (of zelfs individuele inschatters per organisatie) die anders kunnen zorgen voor ongelijkheid en willekeur. Elke organisatie is anders en schat risico's anders in, dat moet kunnen, maar zeker jongeren in kwetsbare situaties verdienen gelijkwaardige kansen op vrije tijd en engagement. Besteed daarnaast voldoende aandacht aan de gigantische impact die een beoordelaar zou voelen wanneer die in eer en geweten een oordeel velt, en dan toch aansprakelijk gesteld kan worden voor de daden van de persoon die ze ingeschat hebben.

Het werken met een resultaatsverbintenis voor de controle en een inschattingsverbintenis voor het inschatten, zoals op dit moment beschreven in het draaiboek voor het inschatten van het uittreksel voor het beleidsdomein Jeugd_s, lijkt ons niet tegemoet te komen aan de risico's specifiek voor vrijwilligers. Dit laat te veel ruimte voor aansprakelijkheid bij vrijwilligers.

Vrijwillig engagement is niet altijd formeel vastgelegd, voorzie duidelijke richtlijnen voor alle types jeugdwerk.

Jeugdwerk vindt plaats in vele vormen. We denken daarbij aan open jeugdwerkingen, pleintjeswerkingen, speelpleinwerking, jeugdbewegingen, inloopwerkingen, organisaties met een focus op informatie/participatie activiteiten, aan cultuureducatie doen, vakantieorganisaties,... organisaties en werkingen die volledig door jongeren zelf georganiseerd worden, voor een stuk ondersteund worden door vrijwilligers, beroepskrachten of met een koepel achter hen. Deze regelgeving werd nog te veel geschreven met het oog op enkele specifieke werkingen. Ook voor organisaties met bv. een sterke koepelondersteuning bestaan er enorme uitdagingen, maar ook bij kleinere organisaties of organisaties zonder tweedelijnssteuning zullen er heel wat uitdagingen ondersteund moeten worden. Denk maar aan een gebrek aan opleiding om complexe risico-inschattingen te maken, de administratieve en systeemopvolging (zeker als die niet centraal kan) van de uittreksels, de tijdsinvesteringen die ten koste gaan van het relationeel en eerstelijnswork, onzekerheden bij vrijwilligers én beroepskrachten over hun rol en verantwoordelijkheid, het voeren van moeilijke gesprekken of opvolgen van conflicten bij weigeringen of uitsluitingen,... We wijzen hierbij op de ongelijke draagkracht van organisaties, de ongelijke draaglast die de hoeveelheid aanvragen zullen vormen voor organisaties en vragen met aandring om hier rekening mee te houden. Daarnaast verloopt het engagement dat jongeren opnemen ook niet altijd met een duidelijke afbakening tussen deelnemer en begeleider. Bij een jeugdbeweging of speelpleinwerking is het al niet altijd even helder wie een vrijwillig engagement opneemt (denk aan het sporadische engagement van oud-leiding, kookploegen, losse vrijwilligers, ...).

Daarnaast is in bijvoorbeeld een jeugdhuis of pleintjeswerking een engagement vaak veel losser. Jongeren stromen geleidelijk door van deelnemer naar verantwoordelijke. En de start van een engagement is niet altijd duidelijk te trekken. Bij de verdere uitwerking van deze regelgeving zal hier dan ook veel rekening mee gehouden moeten worden en zal de afstemming met het brede jeugdwerkveld cruciaal worden. Houd dan ook de opening om eventuele implicaties volgens de eigenheid van het jeugdwerk op te volgen en uit te werken en beperk de ondersteuning van het jeugdwerk niet tot de opdracht die bij De Ambrassade zal liggen. Deze uitdaging zal groter zijn dan wat daarmee opgevangen kan worden.

© Sien Verstraeten

Zorg voor een helder afwegingskader voor organisaties om te oordelen of iemand wel of niet een engagement kan opnemen, met telkens de nodige ondersteuning waar dit moeilijker is.

De inschattingen of iemand wel of niet een engagement kan opnemen, zullen enorm veel vragen oproepen en ondersteuning vereisen. Wie gaat die inschatting doen (de beroepskracht of de vrijwillige jongere zelf, een derde volwassene betrokken bij de lokale groep, organisatie of vzw, nog iemand anders, ...)? Wie zal de kost daarvan dragen? En hoe kunnen we dit integer en ethisch organiseren? Worden er voor de betrouwbare derde voldoende vormingen, uitwisselingen en tools voorzien? Naast de drempels voor vrijwilligers zal dit ook een grote zorg zijn voor **organisaties die al in tijden van krapte zitten en al heel wat moeilijke keuzes moeten maken.**

Bepalen wie een oordeel zal vergen is één ding, zorgen dat ze dit op een goede manier kunnen doen is nog iets anders. Hier moet aan expertiseopbouw gedaan worden en dat kan enkel als organisaties hier personeelstijd voor vrij kunnen maken. Die personeelstijd is nu uiteraard nog niet voorzien, en zal bovenop al het reguliere werk van organisaties moeten komen met alle gevolgen van dien. De ondersteuning op derdelijksniveau is belangrijk, maar volstaat niet om dit op een goede manier uit te voeren op niveau van organisaties.

Zoals we hierboven al benoemden, is het ook belangrijk erover te waken dat de betrouwbare derden vanuit een zelfde kader beoordelen. We moeten absoluut vermijden dat bepaalde organisaties bekend komen te staan als strenge of lakse beoordelaars en dat willekeur optreedt. Elke organisatie is anders, maar in het werken met kinderen en jongeren in kwetsbare situaties is dit enorm belangrijk. Het risico op maatschappelijke uitsluiting van deze mensen (om verschillende redenen in dit proces), voor wie jeugdwerk net de hefboom tot maatschappelijke participatie is, moet absoluut vermeden worden. Bovendien zullen deze betrouwbare derden inschattingen moeten maken over mensen zonder volledig zicht op hun context, geschiedenis, herstel of begeleiding, gezien dit niet behoort tot de informatie die op het uittreksel zal staan. De jongeren, jeugdwerkers en betrouwbare derden die deze inschatting moeten maken, zullen dit dus vaak (half)blind moeten doen.

Niet alleen voor de beoordeling moet er een kader ontwikkeld worden, ook voor de manier waarop we in dialoog gaan over eventuele informatie op het uittreksel. Hoe maak je afspraken met iemand die iets op zijn uittreksel heeft staan maar die je (onder voorwaarden) wel de kans wil geven om een engagement op te nemen? Hoe bewaak je het relationele werken binnen jeugdwerk bij moeilijke gesprekken of conflicten bij een uitsluiting of weigering tot de werking? En hoe zorg je ervoor dat dit niet verder bijdraagt tot de stigmatisering van deze persoon in de samenleving?

Tot slot zal ook de afhandeling na afloop van de inschatting goed ondersteund moeten worden, we denken aan onzekerheden en vragen over o.a. bewaartermijnen, dataminimalisatie, het loggen van de inschattingen en GDPR-conforme opslag, maar ook aan de ondersteuning van de personen die deze inschattingen moeten maken en de eventuele opvolging en ondersteuning bij casussen waarbij erna toch feiten plaats vinden.

3. Onze voorstellen

Investeer in wat bewezen werkt: het kwalitatieve integriteitsbeleid van organisaties in het jeugdwerk.

Soms vergeten we, net omdat het jeugdwerk hiervan doordrongen is, dat we al enorm hard inzetten op de **ontwikkeling van kinderen en jongeren**, op verbinding en dat we zo ook preventief werken. Het blijft enorm belangrijk om die impliciete kracht van onze manier van werken (**die net expliciet niet focust op hulpverlening**), het DNA van het jeugdwerk, het inzetten op eigenaarschap van jongeren en die focus op de talenten van jongeren te blijven waarderen. **Via dit alles maken we een hele veilige plek voor kinderen en jongeren die ze soms nergens anders vinden.** In het jeugdwerk is er nu al veel regelgeving rond veilige omgeving voor kinderen en jongeren. Zo moet een jeugdwerkorganisatie een Aanspreekpunt Integriteit (API) hebben en deze kenbaar maken. Ook moet iedere jeugdwerkorganisatie een integriteitsbeleid hebben met focus op kwaliteit, preventie en reactie. Jeugdwerkorganisaties versterken hun begeleiders van kinderen en jongeren al lange tijd op dit thema. In vergelijking met andere sectoren is het jeugdwerk hierin een koploper en hebben we een voorbeeldfunctie. Dit wordt met deze beleidskeuze niet erkend. Er wordt bovendien ook niet extra ingezet op deze manier van werken, wat ons vertrouwen in deze maatregel sterk ondermijnt.

We vragen dan ook om te investeren in het jeugdwerk opdat ze hun taken op een sterke en kwaliteitsvolle manier kunnen opnemen. Want gesprekken voeren met jongeren over gebeurtenissen binnen en buiten de jeugdwerkcontext en hen helpen om de juiste stappen te zetten vraagt veel tijd, energie en deskundigheid. Het jeugdwerk moet hierin erkend en ondersteund worden.

Zorg voor een uittreksel waar enkel relevante misdrijven op verzameld worden.

Op het uittreksel uit het strafregister, model 596.2, staat veel meer dan enkel zedenfeiten. Vernaauw daarom ook wat er op het specifieke model komt tot de relevante feiten. Dit zal er aan bijdragen dat de kans op zelfcensuur verlaagt. Ook zal het er voor zorgen dat meer uittreksels blanco zijn waardoor de administratie voor organisaties beperkter wordt. Beoordelaars zullen dan weer enkel nog maar informatie krijgen over en rekening kunnen houden met relevante feiten. Het is een goede zaak dat bv. bij bepaalde feiten (bv. bij vonnissen van meer dan 3 jaar geleden) enkel een vermelding op het uittreksel model 596.2 komt wanneer er minderjarigen betrokken waren. We vragen daarom om te bekijken in welke mate dit verder doordacht kan worden ingezet.

Bovendien kan wat niet beschreven staat, ook niet onterecht verder gedeeld worden. Ook voor de privacy van onze jongeren zetten we dus stappen in de goede richting als we het model verder beperken tot de relevante feiten. We gaan hierover graag in gesprek met de FOD Justitie en het Vlaams Agentschap Justitie en Handhaving.

Het uittreksel uit het strafregister moet binnen de 24 uur afgeleverd kunnen worden en steeds op een laagdrempelige manier digitaal opgevraagd kunnen worden.

We vragen om verder in te zetten op toegankelijkheid en snel opvragen van het uittreksel. Binnen de 24 uur zou het uittreksel strafregister beschikbaar moeten zijn via een beveiligde online weg. Dit is een cruciale randvoorwaarde bij de inwerkingtreding. Op dit moment is dit nog niet Vlaams-breed gegarandeerd. De Vlaamse overheid moet lokale besturen ondersteunen bij het uitwerken van toegankelijke systemen. Lokale besturen die tekortschieten moeten hierop worden aangesproken door de hogere overheid.

Ontlast vrijwilligers en organisaties door de volledige flow van aanvraag tot controle digitaal te laten verlopen, bijvoorbeeld via het verenigingsloket.

Nederland is wat ons betreft gidsland als het aankomt op digitalisering van de controle op uittreksels. Daar kozen ze ervoor om te investeren in een digitale tool en zo de administratieve overlast te beperken. In Vlaanderen ligt er op dit punt een opportuniteit, want de Vlaamse overheid ontwikkelde reeds het Verenigingsloket - wat ons betreft de ideale tool om het uittreksel te integreren.

Ten eerste moeten op termijn alle verenigingen en lokale besturen toegeleid worden naar het Verenigingsloket. Het loket heeft tot doel om zoveel mogelijk administratie van je vereniging op één plek te bundelen. Door ook het uittreksel via het Verenigingsloket te regelen kunnen alle verenigingen (en dus niet enkel jeugdwerk) hier gebruik van maken. In het advies van het Vlaams Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid, in het advies op deze maatregel van de aan ons aanverwante sectoren en in dit advies van de Vlaamse Jeugdraad is het verzoek voor de inwerkingtreding van deze maatregel unaniem duidelijk: creëer een Vlaams systeem dat toegankelijk is voor jonge vrijwilligers, waarbij iemand diens uittreksel kan opladen en waarbij een neutrale derde Vlaams sectoroverkoepelend de inschatting maakt. Hierbij werd ook een ander alternatief geschetst waarbij de verantwoordelijken van lokale afdelingen namen doorgeven van nieuwe vrijwilligers via het Verenigingsloket, waarbij er dan een koppeling is gemaakt tussen het bevolkingsregister en de uittreksels strafregister waardoor de administratieve belasting enorm geminimaliseerd zou kunnen worden. Een overkoepelend systeem waarbij alleen extra aandacht nodig is (met een groen/oranje vlaggensysteem) bij de in te schatten casussen zou deze uitdaging enorm versimpelen.

We zouden via deze digitalisering alle blanco attesten die niet gecontroleerd dienen te worden, kunnen uitfilteren en de administratie beperken tot de attesten waar effectief een oordeel over geveld dient te worden.

Ook op het privacyvraagstuk kan het Verenigingsloket een antwoord bieden. Attesten kunnen daar veilig worden opgeladen en verwijderd na controle, zonder de nood aan een apart CRM-systeem per organisatie/betrouwbare derde. Bovendien kan er door middel van een logboek bewezen worden dat er effectief een controle op het uittreksel plaatsvond en kan zo aan die resultaatsverbintenis voldaan worden.

De uitdagingen die in dit advies geschetst worden zijn ook van toepassing in andere sectoren, zoals de zorg- en welzijnssector, het onderwijs, ... Een digitale toepassing zou daarom niet enkel kunnen worden opgenomen in het Verenigingsloket, maar ook in andere loketten die gebouwd zijn voor andere sectoren. Zo zou deze digitale investering wel degelijk een bijzonder ontlastend vermogen hebben voor bijzonder veel sectoren waar met kinderen en jongeren gewerkt wordt. Door deze tool relevant te maken voor verschillende sectoren kan de kost gespreid worden en zou er beroep kunnen gedaan worden op de middelen van Vlaanderen Radicaal Digitaal.

We zijn ons ervan bewust dat deze investering middelen vraagt. Maar deze investering is relevant voor verschillende sectoren en zou de gefragmenteerde investering van een systeem per organisatie enorm minimaliseren. In budgettaire krappe tijden kunnen we het ons niet veroorloven elk apart een systeem te bouwen als dat ook overkoepelend kan.

Een minister kan voor diens sector een uitzondering aanvragen voor de startleeftijd waarop het uittreksel strafregister wordt opgevraagd, tot maximum 20 jaar. We erkennen dat dit een belangrijk compromis is, zorg ervoor dat dit in de toekomst bewaard blijft.

De Vlaamse Jeugdraad is opgelucht over het compromis waarbij er een uitzondering mogelijk is om het uittreksel strafregister pas om te vragen vanaf 20 jaar. Zo wordt een grote groep jongeren ontzien van wie het strafregister sowieso blanco zal zijn. Ook in Wallonië is deze uitzondering mogelijk.

De Vlaamse Jeugdraad erkent dan ook het belang van dit compromis, vindt het goed dat er parallellen zijn met het Franstalig jeugdwerk, wat zeker ook voor Brussel meer helderheid zal bieden. Onze vraag is dan ook om dit compromis te eren en deze maatregel in de toekomst te behouden.

Monitor en evalueer het decreet na 1 jaar grondig en voorzien nadien om de drie jaar een evaluatie.

Deze maatregel heeft een grote impact op jonge vrijwilligers en op organisaties. En het blijft nog maar de vraag of deze maatregel effectief dan wel efficiënt is. Dit maakt de monitoring en evaluatie ervan vanzelfsprekend noodzakelijk, opdat er op een adequate manier bijgestuurd kan worden.

Het is de taak van beleidsmakers om effectief, efficiënt en doordacht beleid te maken. De Vlaamse Jeugdraad vraagt dan ook een eerste grondige evaluatie één jaar na de invoering van het decreet en nadien een driejaarlijkse evaluatie via een impactonderzoek waarbij relevante actoren (inclusief de jongeren die een deel van dit proces zullen opvolgen) op een adequate manier gehoord worden. Hierbij is het betrekken van de bevoegde sectoren van belang voor de opmaak, uitvoering en analyse van het onderzoek.

www.vlaamsejeugdraad.be